

3. Пушкар Г. О. Роль аудиту у формуванні та оцінюванні оптимізації асортименту, рівня якості та безпечності нанотекстилю в Україні / Г. О. Пушкар, І. С. Галик, Б. Д. Семак // Молодь – науці і виробництву – 2020: Інноваційні технології легкої промисловості / Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, 14–15 травня 2020р. – Херсон: ХНТУ, 2020 – С. 141–142.

4. Пушкар Г. О. Інноваційний текстиль інтер'єрного призначення: асортимент, властивості, сфери використання / Г. О. Пушкар // Ресурсозберігаючі технології легкої, текстильної і харчової промисловості: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції молодих вчених та студентів, 18–19 листопада 2020р. – Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2020. – С. 28–31.

5. Галик І. С. Компетентнісний підхід – основа професійної підготовки товарознавців у вищих навчальних закладах / І. С. Галик, Б. Д. Семак // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Технічні науки. – 2017. – Вип. 18. – С. 16–21.

ТЕНДЕНЦІ І СУПЕРЕЧНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ З ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

А. І. Тельнов,

професор кафедри маркетингу та торговельного підприємництва,
доктор економічних наук

Л. І. Муравська,

здобувач вищої освіти

Хмельницький національний університет, Україна, м. Хмельницький

В останні десятиліття свого розвитку Україна тримає курс на створення соціально орієнтованої моделі ринкової економіки, яка базується на засадах вільного підприємництва. Ефективна діяльність підприємницького сектору є джерелом добробуту країни, її економічного зростання, що безпосередньо впливає на якість життя. Посилення конкурентної боротьби на внутрішніх і зовнішніх ринках, виникнення нових її форм, диференціація попиту споживачів вимагають пошуку нових напрямків формування конкурентних переваг вітчизняних підприємств в умовах глобалізації [4]. Саме тому сьогодні є великий попит на професійних фахівців-підприємців, від яких залежить розвиток підприємницького сектору.

Основні положення розвитку підприємницької культури та професійних якостей підприємців досліджувались в роботах В. В. Дрижак, Д. О. Закатнов, С. В. Мельник, Н. О. Пасічник, Н. А. Побірченко, О. В. Тополь та інших дослідників.

У глобальному дослідженні *Doing Business-2020*, опублікованому Світовим банком, висвітлює рейтинг щодо створених у країнах світу умов для ведення бізнесу [1]. Рейтинг охоплює 190 країн і умови ведення бізнесу в них. За результатами даного дослідження у 2020 році Україна посіла 64 місце, що є найвищим показником за усі роки участі (рис. 1).

Отже, умови для розвитку бізнесу в останні роки почали покращуватись, а Україна стає все більш конкурентоспроможною на світовій арені. Проте 64 місце – далеко не найкращий показник, існує низка проблем, які необхідно вирішувати. Тому існує потреба у реструктуризації підприємницького сектору і пошуку нових форм ведення господарської діяльності.

Не зважаючи на низку негативних факторів, які перешкоджають ефективному веденню бізнесу у нашій країні (політична нестабільність, корупція, неефективна державна політика, часта зміна уряду, інфляція, високі податкові ставки, складність податкового законодавства, невідповідна якість інфраструктури, недостатня здатність до інновацій, відсутність етики робочої сили, низька якість охорони здоров'я), потенціал до здійснення підприємницької діяльності існує.

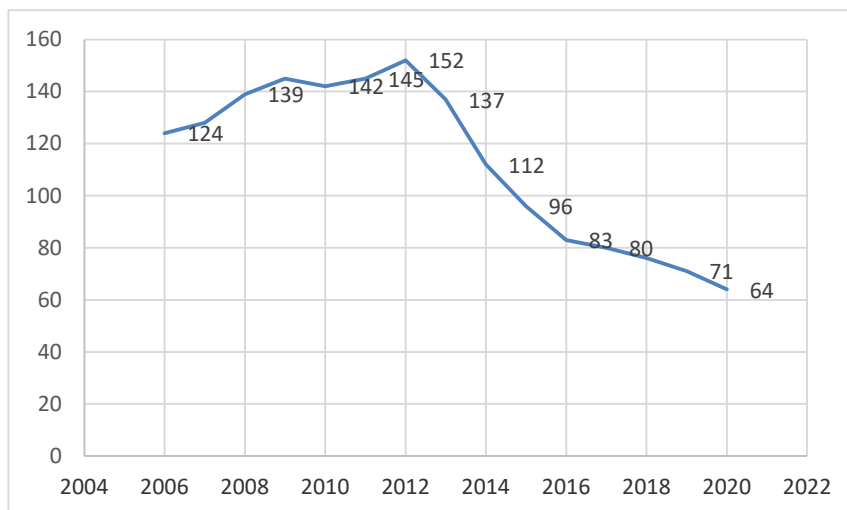

Рисунок 1 – Місце України у *Doing Business* [1]

Успіх та ефективність підприємницької діяльності залежить від цілої низки факторів, одним із яких є мотивація та певні професійні і психологічні якості підприємця.

Перш за все, необхідною умовою для досягнення успіху у підприємстві є грамотне управління. Підприємець – це людина, яка за певну ціну купує засоби виробництва, аби виробити продукцію і продати її з метою одержання доходів, і яка, беручи на себе зобов'язання з витрат, не знає, за якими цінами може бути здійснена реалізація. Головною рисою підприємця Кантільон вважав готовність до ризику [2]. Тобто діяльність підприємця характеризується не лише доцільністю, але й цілеспрямованістю.

Професіоналізм підприємця потребує унікального поєднання знань, умінь та навичок, особистих та ділових компетенцій. Для того, щоб провадити ефективну діяльність, насамперед, необхідно мати відповідний запас загальних знань щодо сутності підприємницької діяльності, закони бізнесу, державні Закони, які регулюють бізнес.

Проте не слід забувати про психологічний аспект особистості підприємця. Якщо аналізувати психологічний портрет людини, яка безпосередньо керує підприємством, чи є власником бізнесу, то, перш за все, цій людині притаманні лідерські якості. Лідер є найбільш авторитетною особистістю у певному соціальному співтоваристві. Він відіграє центральну роль в організації всієї діяльності групи, регулює взаємини у ній. У цьому контексті підприємець – це безумовний лідер: він має згуртувати людей навколо бізнес-ідеї, створити команду та надихнути на досягнення мети: налагодження роботи підприємства, отримання прибутку, випуск товарів або надання послуг у відповідності із попитом на ринку.

На відміну від пересічного менеджера, підприємець обирає радикальні шляхи для розвитку підприємства, які орієнтовані короткострокову перспективу і швидкий результат. Підприємницька поведінка особливо яскраво виражається в стресових ситуація, коли рішення необхідно приймати швидко і виникає необхідність брати всю відповідальність на себе. Відповідно до цього можна визначити низку важливих особистісних характеристик підприємця:

- ініціативність;
- рішучість;
- потреба в домінуванні і вміння вести людей за собою;
- самокритика;
- відповідальність;
- енергійність, оптимізм та віра в себе;
- вміння швидко пристосовуватись до зміни ситуації, тощо.

Важливим вмінням для підприємця є управлінські навички, які визначають зміст цієї діяльності. Здатність до управлінської діяльності охоплює особистий досвід, інтуїцію, імпровізацію, професійні знання, здібності, навички і вміння. Управлінська діяльність повинна бути спрямована на ефективну взаємодію керівника із підлеглими, в ході й результаті якої забезпечується їхня активна та скоординована участь у досягненні мети управління.

Успішна діяльність підприємця-управлінця характеризується такими якостями:

- концептуальна майстерність – здатність управлінця розуміти стратегічну перспективу організації;
- готовність до прийняття адекватних рішень, зокрема вміння обирати найкращий з альтернативних варіантів, здатність вийти за їх межі;

- аналітичне мислення – здатність до правильного розподілу робіт та завдань, вибору оптимальної техніки та засобів, передбачення розвитку ситуації;

- адміністративна майстерність – спроможність виконувати задані організаційні обов'язки, ефективно діяти в рамках обмеженого бюджету, координувати інформаційний потік;

- комунікативна компетентність – здатність установлювати і підтримувати необхідні контакти, вміння логічно і доступно передавати свої ідеї та погляди іншим;

- психологічна компетентність – здатність безконфліктно взаємодіяти з людьми, створювати сприятливий психологічний клімат;

- технологічна озброєність – передбачає особливу компетенцію для виконання кола управлінських повноважень та досягнення намічених цілей [5].

Інтеграція України до ЄС, становлення ринкової економіки потребує вирішення актуального питання щодо формування та підготовки майбутніх спеціалістів у сфері підприємництва. Підприємець, що має знання і навички у сфері бізнесу, діє не на підставі відомих і стереотипів, а веде пошук нестандартних, нетипових рішень.

Цілі економічної освіти – підготовка та виховання фахівців, які могли б вести ефективну діяльність в умовах сучасної ринкової економіки. Такі сфери людської діяльності, як економіка, фінанси та управління, тісно пов'язані між собою. Адже від грамотно вибудованої системи управління підприємством залежить рівень його фінансово-економічних показників і злагодженість роботи всіх підрозділів [3].

Вищі навчальні заклади України готують фахівців спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, які є затребуваними на вітчизняному ринку праці. Основні з їхніх фахових компетентностей – це: критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності; здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин; здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Варто зауважити, що кожен підприємець повинен бути готовим до кризових ситуацій. До нестабільної економічної та політичної ситуації у нашій державі додалася світова пандемія COVID-19. Карантин та коронавірус спричинили масштабний злам в економіці, змусивши цілі бізнеси пристосуватися до нових, складніших реалій. За даними Європейської бізнес асоціації, кожна п'ята компанія опинилася перед вибором – рахувати збитки або закритися. Проте варто зазначити, що більш ініціативні підприємці змогли не лише зберегти свій бізнес, але й розвивати його, пристосовуватись до умов невизначеності.

Отже, не зважаючи на складні кризові процеси, які переживає Україна, підприємницький сектор розвивається, разом з тим за кожним успішним

бізнесом стоїть професійний підприємець – справжній лідер та управлінець. Пристосування до сучасних умов господарювання вимагає не лише великих капіталовкладень, але й грамотного та раціонального підходу до ведення справи.

Список використаних джерел

1. Doing Business – [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://www.doingbusiness.org/en/doingbusiness>.

2. Варналій З. С., Сизоненко В. О. «Основи підприємницької діяльності» - К.: Знання України, 2003. – 407 с.

3. Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні Рада Європи, ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 11.04.1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_308 (дата звернення: 17.03.2020).

4. Причепа І.В. Проблеми конкурентоспроможного розвитку підприємництва в Україні за сучасних умов / Причепа І.В., Мещерякова Т.К. // Розвиток підприємництва в Україні : теорія, методологія та практика: колективна монографія / Під ред. проф. Непочатенко. – Умань. – 2017. – 244 с.

5. Психодіагностичне дослідження управлінських здібностей майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю: констатуючий експеримент Неперервна професійна освіта: теорія і практика // Науково-методичний журнал. – 2005. – Вип. III-IV. – С. 54-59.